

KS. WOJCIECH GUZEWICZ*

Bibliografia piśmiennictwa duchowieństwa diecezji elckiej w latach 1992-2017 (bp Edward Eugeniusz Samsel, bp Wojciech Ziemba)

Dorobek pisarski biskupów zwykle jest bardzo obszerny i zróżnicowany, a jego największą część zajmują z reguły teksty związane ze sprawowaną funkcją. Do tego rodzaju piśmiennictwa zaliczają się komunikaty i pisma urzędowe, listy pasterskie, orędzia, kazania, homilie, przemówienia i słowa okolicznościowe, a także artykuły popularnonaukowe zamieszczane w lokalnej prasie katolickiej; tu można pomieścić także wspomnienia, przedmowy i wstępy, podnoszące rangę czy prestiż rozmaitych publikacji. Zwykle mniej znana jest twórczość naukowa biskupów; w wielu wypadkach objęcie wysokich godności kościelnych odbyło się to kosztem dobrze zapowiadającej się kariery naukowej, a co najmniej jej zahamowaniem.

Dotyczy to również dwóch pierwszych biskupów diecezji elckiej, tj. bpa Edwarda Eugeniusza Samsela z diecezji łomżyńskiej i bpa Wojciecha Ziembę z archidiecezji warmińskiej, obu specjalizujących się w teologii biblijnej. Obaj biskupi wykładali w wyższych seminariach duchownych, byli też rektorami swoich seminariów, a także jakąś część swego życia i rozwoju naukowego związali z Rzymem. Ich dorobek tak w zakresie badań naukowych, jak nauczania powinien stać się przedmiotem pogłębionych analiz; życie i dzieła zmarłego w 2003 r. bpa Samsela już stały się tematem opublikowanej rozprawy doktorskiej¹. Na pewno interesującym celem prac badawczych byłoby odkrycie, jak studia biblijne obu biskupów wpłynęły na ich nauczanie oraz pozostałą działalność pisarską.

* ks. Wojciech Guzewicz – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie Filia w Elku
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6759-0856>; e-mail: wojciech.guzewicz@uwm.edu.pl

¹ Zob. A. Pieńkowski, *Życie i działalność bpa Edwarda Samsela 1940-2003*, Elk 2014.

Bp Edward Eugeniusz Samsel

1. Biogram

Urodził się 2 stycznia 1940 r. w Myszyńcu (diecezja łomżyńska). Po zdaniu matury (1958) wstąpił do seminarium duchownego w Łomży. Świecenia kapłańskie przyjął 23 maja 1964 r. Przez pierwsze dwa lata kapłaństwa pracował jako wikariusz w Kołakach Kościelnych, a następnie w Poświętnym. W latach 1965-1969 odbył studia specjalistyczne z zakresu Pisma św. w ATK. Dalsze studia kontynuował na Uniwersytecie św. Tomasza z Akwinu w Rzymie. W latach 1972-1973 przebywał w Szkole Biblijnej i Archeologicznej w Jerozolimie. Po powrocie do kraju pełnił kolejno funkcję prefekta studiów (1973-1974), ojca duchownego (1974-1982) oraz rektora seminarium łomżyńskiego (1983-1983). Obok tego był wykładowcą Pisma św. W kwietniu 1982 r. został mianowany biskupem pomocniczym diecezji łomżyńskiej z siedzibą tytularną w Monte Corvino. Od tego momentu pełnił on liczne obowiązki w Episkopacie Polski oraz w strukturach diecezji. Był m.in. członkiem Komisji Episkopatu ds. Duchowieństwa i Powołań Kapłańskich, delegatem Episkopatu ds. Nowych Ruchów Katolickich, asystentem Rady Ruchów Katolickich, członkiem Komisji Episkopatu ds. Apostolstwa Świeckich oraz wikariuszem generalnym biskupa łomżyńskiego. W 1992 r. został biskupem pomocniczym diecezji ełckiej. W nowo utworzonej diecezji pracował jako wikariusz generalny, wykładowca Pisma św. w seminarium duchownym i kolegium teologicznym. Piastował też stanowisko rektora Instytutu Teologicznego, prepozyta kapituły katedralnej, moderatora II Polskiego Synodu Plenarnego w Diecezji Ełckiej i wiceprzewodniczącego I Synodu Diecezji Ełckiej. Był też przewodniczącym Diecezjalnego Komitetu Wizyty Ojca Świętego w Ełku. W tym czasie z ramienia Episkopatu Polski sprawował również obowiązki przewodniczącego Komisji ds. Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. 16 listopada 2000 r. Ojciec Święty Jan Paweł II mianował go biskupem ełckim. Jako ordynariusz służył Kościołowi ełckiemu poprzez wizytacje, bierzmowania, uczestnictwo w licznych uroczystościach i również licznych kontaktach z kapłanami i wiernymi całej diecezji. Posługa pasterska bpa Samsela nacechowana była także troską o odradzający się Kościół za wschodnią granicą Polski (był między innymi wykładowcą Pisma św. w Wyższym Seminarium Duchownym w Grodnie). Zmarł na zawał serca 17 stycznia 2003 r. w klinice w Białymstoku. Został pochowany najpierw w tymczasowej krypcie biskupów ełckich przy katedrze, a następnie, po wybudowaniu kaplicy, w katedrze.

2. Zdobyte tytuły i stopnie naukowe

Magisterium (biblistyka):

Znaczenie terminu „święci” w listach św. Pawła – Warszawa, ATK 1968; promotor: ks. prof. dr hab. Jan Stępień.

Doktorat (bibliстыka Nowego Testamentu):

La chiesa come comunità dei santi secondo san Paolo (tłum.: *Kościół jako wspólnota świętych według świętego Pawła*) – Rzym, Papieski Uniwersytet św. Tomasza 1972; promotor: o. prof. Conleto Kearns OP.

3. Wykaz publikacji

Książki i druki samodzielne:

1. *La chiesa come comunità dei santi secondo san Paolo*, Roma 1973, ss. 67 (estratto).
2. *Kościół jako wspólnota świętych według świętego Pawła*, „Episteme” 27(2003), s. 69-121 (tłum. z włos.: A. Jaško, K. Wołpiuk).

Artykuły naukowe:

1. „Święci” a wspólnota chrześcijan według świętego Pawła Apostoła, w: *W nurcie zagadnień posoborowych*, t. 6, Warszawa 1972, s. 355-418.
2. *Obecność Chrystusa w zgromadzeniu liturgicznym*, „Dobry Pasterz” 10(1991), s. 53-60.
3. *Sanktuaria diecezji elckiej*, w: *Przeszłość natchnieniem dla teraźniejszości. Sympozjum historyczne i świętowojskiehowe. Elk, 20-22 kwietnia 1994 roku*, red. K. Brzostek, T. Ratajczak, M. Salamon, I. Sobolewska, J. Sykulski, Elk 1996, s. 333-338.
4. *Maryjne poznawanie Chrystusa*, „Dobry Pasterz” 20(1997), s. 210-215.
5. *Współpraca ruchów i stowarzyszeń w życiu Kościoła lokalnego*, w: *Znak nadziei dla świata i Kościoła. Dokumentacja z II Kongresu Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich*, red. A. Schulz, Warszawa 2001, s. 374-377.
6. *Istotne elementy duchowości konsekrowanej – perspektywa na trzecie tysiąclecie*, „Vita Consecrata” 5(2002), nr 2(41), s. 32-36.
7. *Miejsce nowych ruchów kościelnych w formacji seminaryjnej. Czy są one w niej konieczne, czy też tylko pożyteczne?*, „Episteme” 27(2003), s. 122-136.
8. *Znaczenie terminu „święci” w listach św. Pawła*, „Episteme” 27(2003), s. 19-68.

Komunikaty i pisma urzędowe:

1. *Instrukcja w sprawie obchodów Roku Świętego i uzyskania odpustu jubileuszowego*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 46(1984), nr 2, s. 76-82.
2. *Komunikat dotyczący parafialnych pielgrzymek w Roku Jubileuszu Odpuszczenia*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 46(1984), nr 2, s. 83-85.

3. *Pro memoria do wielebnych księży proboszczów diecezji łomżyńskich*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 46(1984), nr 2, s. 87-88.
4. *Komunikaty Komitetu Organizacyjnego Koronacji Obrazu Matki Bożej w Płonce Kościelnej*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 47(1985), nr 3, s. 82-86.
5. *Komunikat w sprawie rekolekcji kapłańskich w 1985 r.*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 47(1985), nr 1, s. 92-93.
6. *Komunikaty*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 48(1986), nr 1, s. 53-55.
7. *Instrukcja dotycząca obchodów Roku Maryjnego w diecezji łomżyńskiej*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 49(1987), nr 4, s. 78-82.
8. *Komunikat dotyczący udzielania sakramentu bierzmowania w 1987 r.*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 49(1987), nr 1, s. 91.
9. *Instrukcja dotycząca zamknięcia Roku Maryjnego w diecezji łomżyńskiej*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 50(1988), nr 4, s. 55-56.
10. *Komunikat dotyczący udzielania sakramentu bierzmowania w 1988 r.*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 50(1988), nr 1, s. 105-107.
11. *Komunikat w sprawie rekolekcji kapłańskich w 1989 r.*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 51(1989), nr 1, s. 88-90
12. *Komunikat dotyczący udzielania sakramentu bierzmowania w 1989 r.*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 51(1989), nr 1, s. 90-93.
13. *Komunikat nr 3*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 52(1990), nr 3, s. 72-77.
14. *Komunikat w sprawie rekolekcji kapłańskich w 1990 r.*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 52(1990), nr 1, s. 82-83.
15. *Komunikat do księży w sprawie dni kapłańskich w roku 1991/92*, „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 53(1991), nr 3, s. 52-53.
16. *Drugi Synod Plenarny w Diecezji Elckiej. Instrukcja w sprawie tworzenia zespołów synodalnych*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1(1992), nr 2, s. 53-54.
17. *Komunikat nr 1 Kurii Biskupiej Diecezji Elckiej po erygowaniu przez Ojca Świętego Jana Pawła II nowo utworzonej Diecezji Elckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1(1992), nr 1, s. 43-44.
18. *Pro memoria. Wskazówki, których należy przestrzegać przy załatwianiu spraw małżeńskich*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1(1992), nr 2, s. 48-50.
19. *Instrukcja i zarządzenie dotyczące fotografowania i filmowania w czasie sprawowania liturgii*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 2(1993), nr 2(4), s. 65-66.
20. *Komunikat w sprawie Inauguracji II Synodu Plenarnego w Diecezji Elckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 2(1993), nr 3(5), s. 41.

21. *Pro memoria dla księży diecezji elckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 2(1993), nr 2(4), s. 66-67.
22. *Pro memoria*, „Martyria” 5(1994), nr 3(36), s. 13.
23. *Drugi Polski Synod Plenarny – Sesja Synodalna Diecezji Elckiej*, „Martyria” 6(1995), nr 10(55), s. 14.
24. *Pomoc dla ludności Groznego i Czeczeni*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 4(1995), nr 1(8), s. 61.
25. *Zaproszenie na uroczystości koronacyjne w Studzienicznej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 4(1995) nr 2(9) s. 42.
26. *Komunikat w sprawie sesji synodalnej w diecezji elckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 5(1996), nr 1(12), s. 60.
27. *Komunikat w sprawie Akcji Katolickiej w diecezji elckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 5(1996), nr 4(15), s. 51.
28. *Pro memoria dotyczące księży gości sprawujących Msze św. w kościołach i kaplicach diecezji elckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 5(1996), nr 3(14), s. 32.
29. *Apel do duchowieństwa i wiernych diecezji elckiej w związku z powodzią w Dolinie Kłodzkiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 7(1998), nr 3(22), s. 69.
30. *Komunikat do duchowieństwa i wiernych*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 7(1998), nr 2(21), s. 49.
31. *Podziękowania za życzenia z okazji św. Edwarda, Patrona Biskupa*, „Martyria” 9(1998), nr 12(92), s. 3.
32. *Diecezja przygotowuje się do wizyty Papieża – komunikat Komitetu Organizacyjnego*, „Martyria” 10(1999), nr 2(94), s. 3.
33. *Komunikat do wiernych miasta Elk*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 8(1999), nr 1-2(24-25), s. 82.
34. *Komunikat Komitetu Organizacyjnego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 8(1999), nr 1-2(24-25), s. 90-91.
35. *Komunikat do duszpasterzy i wiernych diecezji elckiej w związku z rocznicą wizyty Ojca Świętego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 9(2000), nr 1-2(28-29), s. 102-104.
36. *Komunikat dotyczący uroczystości koronacyjnych obrazu Matki Bożej Rajgrodzkiej Królowej Rodzin*, „Martyria” 11(2000), nr 6-7(109-110), s. 3.
37. *Komunikat w sprawie pomocy ofiarom powodzi w Górowie Iławeckim*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 9(2000), nr 1-2(28-29), s. 98.
38. *Życzenia na Boże Narodzenie i Nowy Rok 2001*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 9(2000), nr 5(32), s. 41-43.
39. *Pismo w sprawie zbierania materiałów o Śp. Księdzu Kazimierzu Hammerszmicie*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 9(2000), nr 1-2(28-29), s. 101-102.
40. *Dekret powołujący Komitet Organizacyjny Obchodów Roku Kard. Stefana Wyszyńskiego w Diecezji Elckiej*, „Martyria” 12(2001), nr 5(120), s. 6.

41. *Pismo do proboszczów w sprawie studium podyplomowego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 3-4(35-36), s. 56-57.
42. *Podziękowanie za modlitwy i ofiary złożone na Wyższe Seminarium Duchowne w Ełku*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 3-4(35-36), s. 60.
43. *Zachęta do modlitwy i postu na 14 grudnia 2001 roku*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 3-4(35-36), s. 72.
44. *Zaproszenie do udziału w uroczystościach ku czci świętego Brunona w Giżycku – 15 lipca 2001 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 1-2(33-34), s. 52-53.
45. *Zaproszenie młodzieży diecezji ełckiej do udziału w XVI Światowym Dniu Młodzieży*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 1-2(33-34), s. 48-50.
46. *Zaproszenie na sesję synodalną*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 1-2(33-34), s. 43-44.
47. *Zaproszenie na dzień skupienia*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej”, 10(2001), nr 1-2(33-34), s. 59-61.
48. *Podziękowanie [...]*, „Martyria” 12(2001), nr 11(126), s. 2.
49. *Życzenia biskupa ełckiego na święta wielkanocne roku 2001*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 1-2(33-34), s. 50-52.
50. *Życzenia na Boże Narodzenie i Nowy Rok 2002*, „Martyria” 12(2001), nr 12(127), s. 4.
51. *Pismo do Ministerstwa Kultury*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 1-2(37-38), s. 71-72.
52. *Pismo polecające do Ministerstwa Ochrony Środowiska*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 3-4(39-40), s. 89.
53. *Propozycja zmiany planu zagospodarowania miasta Suwałk*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 3-4(39-40), s. 59.
54. *Zachęta do modlitwy o pokój*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 1-2(37-38), s. 55.
55. *Życzenia na Boże Narodzenie i Nowy Rok 2003*, „Martyria” 13(2002), nr 12(139), s. 3.
56. *Życzenia i gratulacje [z okazji jubileuszowego 50 numeru czasopisma „Via Consecrata”]*, „Vita Consecrata” 5(2002), nr 11(50), s. 6.
57. *Życzenia wielkanocne biskupa ełckiego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 1-2(37-38), s. 34-35.

Homilie, listy i słowa okolicznościowe:

1. *Homilia wygłoszona podczas Mszy św. dnia 11 lipca 1982 r.*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 44(1982), nr 3, s. 96-100.
2. *List [...] do młodych księży naszej diecezji*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 44(1982), nr 3, s. 50-53.

3. *Słowo [...] wygłoszone w dniu konsekracji biskupiej w katedrze łomżyńskiej dnia 30 maja 1982 r.*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 44(1982), nr 3, s. 42-44.
4. *Przemówienie [...] w Domu Biskupim wygłoszone dnia 25 stycznia 1983 r.*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 45(1983), nr 3, s. 25-26.
5. *Do wielbnych księży proboszczów – kustoszów kościołów Odpustu Roku Jubileuszowego*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 46(1984), nr 2, s. 82-83.
6. *Homilia wygłoszona podczas Mszy św. dnia 6 grudnia 1985 r. w katedrze łomżyńskiej z okazji odsłonięcia i poświęcenia epitafium Śp. Ks. Biskupowi M. Sasinowskiemu*, „Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej” 47(1985), nr 4, s. 76-78.
7. *Słowo Biskupa Pomocniczego w związku z uroczystościami jubileuszowymi Biskupa Ordynariusza*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1(1992), nr 1, s. 42-43.
8. *Homilia wygłoszona podczas Mszy św. w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa w Suwałkach z udziałem Rodziny Radia Maryja dnia 14 października 1996 roku*, „Martyria” 7(1996), nr 11(68), s. 2-3.
9. *[Fragmenty homilii wygłoszonej podczas Mszy św. radiowej w kościele św. Krzyża w Warszawie dnia 2 lutego 1997 r.]*, „Martyria” 8(1997), nr 3(72), s. 4-5.
10. *Homilia biskupa elckiego [wygłoszona podczas ingresu w katedrze elckiej dnia 16 grudnia 2000 r.]*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 9(2000), nr 5(32), s. 28-31.
11. *Homilia wygłoszona na pogrzebie śp. ks. prof. Bolesława Waldmana*, w: *Księga Jubileuszowa Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży (1919-2000)*, red. J. Sokołowski, Łomża 2000, s. 292-294.
12. *List pasterski [...] na III Niedzielę Adwentu Roku Wielkiego Jubileuszu*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 9(2000), nr 5(32), s. 38-41.
13. *Słowo biskupa wprowadzające do Mszy św. [w dniu 7 grudnia 2000 r.]*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 9(2000), nr 5(32), s. 11-12.
14. *Homilia wygłoszona podczas Prymasowskich Dni Kościoła Łomżyńskiego w parafii pw. Krzyża Świętego w Łomży*, „Episteme” 15(2001), s. 23-26.
15. *Koronacja w Krasnymborze [wprowadzenie do liturgii]*, „Martyria” 12(2001), nr 10(125), s. 6.
16. *List [...] o wspólnotach życia kontemplacyjnego*, „Martyria” 12(2001), nr 2(117), s. 3-4.
17. *List pasterski na rozpoczęcie Wielkiego Postu roku 2001*, „Martyria” 12(2001), nr 3(118), s. 3, 17.
18. *List pasterski do wiernych diecezji elckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 10(2001), nr 3-4(35-36), s. 50-52.

19. *List pasterski na Nowy Rok Liturgiczny 2002*, „Martyria” 12(2001), nr 12(127), s. 3.
20. *Słowo biskupa ełckiego do Ojca Świętego Jana Pawła II*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 1-2(33-34), s. 50.
21. *Słowo pasterskie do wiernych po zamachach w Ameryce*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 3-4(35-36) s. 55-56.
22. *Słowo pasterskie biskupa ełckiego o zakończeniu jubileuszowego roku 2000*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 10(2001), nr 1-2(33-34), s. 42.
23. *Wprowadzenie do liturgii Mszy św. w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa [nadanie tytułu Bazyliki Mniejszej kościołowi parafialnemu pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Augustowie – 22 czerwca 2001 r.]*, „Martyria” 12(2001), nr 7-8(122-123), s. 6.
24. *Wprowadzenie do Mszy św. [wygłoszone w czasie uroczystości w Berżnikach k. Sejń w 81 rocznicę bitwy niemeńskiej, połączonej z odsłonięciem i poświęceniem pomnika ku czci poległych w boju sejneńskim 22-23 sierpnia 1920 r.]*, „Martyria” 12(2001), nr 9(124), s. 8.
25. *Wprowadzenie do liturgii Mszy św. [wygłoszone w uroczystość koronacji obrazu Matki Bożej Bazyliańskiej w Lipsku dnia 2 sierpnia 2001 r.]*, „Martyria” 12(2001), nr 9(124), s. 4-5.
26. *[Fragmenty homilii bpa E. Samsela wygłoszonej podczas uroczystości pobłogosławienia kościoła pw. Chrystusa Króla w Ełku]*, „Martyria” 12(2002), nr 2(129), s. 12.
27. *List pasterski biskupa ełckiego na I niedzielę Adwentu 2002 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 3-4(39-40), s. 32-55.
28. *List pasterski na okres wakacji*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 3-4(39-40), s. 42-43.
29. *List pasterski na niedzielę 1 września 2002 r. po wizycie Ojca Świętego Jana Pawła II w Polsce*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 3-4(39-40), s. 44-47.
30. *List pasterski o instytucjach świeckich*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 1-2(37-38), s. 26-30.
31. *Pismo do Ojca Świętego z okazji 400-lecia obecności figury Matki Bożej w Sejnach*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 1-2(37-38), s. 61-62.
32. *Słowo pasterskie biskupa ełckiego z okazji dziesięciolecia istnienia diecezji*, „Martyria” 13(2002), nr 5(132), s. 5.
33. *Słowo pasterskie z okazji 400-lecia obecności figury Matki Bożej w Sejnach*, „Martyria” 13(2002), nr 6(133), s. 4.
34. *Słowo podziękowania dla Ojca Świętego Jana Pawła II*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 11(2002), nr 1-2(37-38), s. 70-71.
35. *Słowo pasterskie do młodzieży z okazji Niedzieli Palmowej roku 2002*, „Martyria” 13(2002), nr 4(131), s. 4.

36. *Słowo biskupa elckiego do wiernych parafii dotkniętych żywiołem huraganu*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 11(2002), nr 3-4(39-40), s. 57.
37. *Słowo pasterskie na niedzielę misyjną 20 października 2002 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 11(2002), nr 3-4(39-40), s. 47-51.
38. *Słowo pasterskie biskupa elckiego z okazji dziesięciolecia istnienia diecezji*, „Elckie Studia Teologiczne” 3(2002), s. 177-179.
39. *Wprowadzenie do liturgii Mszy św. w uroczystość 400-lecia obecności figury Matki Bożej w Sejnach*, „Martyria” 13(2002), nr 7-8(134-135), s. 6-7.
40. *List pasterski o powołaniu kobiet konsekrowanych na niedzielę 26 stycznia 2003 r.*, „Via Consecrata” 6(2003), nr 2(53), s. 8-10.

Artykuły popularnonaukowe:

1. *Koronacja obrazu Matki Bożej – Matki Kościoła*, „Martyria” 6(1995), nr 9(54), s. 2.
2. *2001 – Rok Prymasa Stefana Wyszyńskiego*, „Martyria” 12(2001), nr 10(125), s. 8.
3. *Służebnica Boża Marianna Biernacka*, „List do Pani” 20(1994), s. 6.

Wspomnienia:

1. *Nasz Ksiądz Profesor! [Ks. Walerian Szubzda]*, w: *Księga Jubileuszowa Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży (1919-2000)*, red. J. Sokołowski, Łomża 2000, s. 285-295.
2. *Nasz Ksiądz Rektor! [Ks. Józef Perkowski]*, w: *Księga Jubileuszowa Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży (1919-2000)*, red. J. Sokołowski, Łomża 2000, s. 264-265.
3. *Nasz Ojciec Duchowny! [Bp Mikołaj Sasinowski]*, w: *Księga Jubileuszowa Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży (1919-2000)*, red. J. Sokołowski, Łomża 2000, s. 280-282.
4. *Wspomnienia o Księdzu Antonim Boszko*, red. J. M. Dołęga, J. Harasim, S. Łupiński, J. Sokołowski, „Episteme” 19(2002), s. 193-194.

Przedmowy i wstępy:

1. *Słowo do Czytelnika*, w: *Bezcenny dar. Hasłowy zarys teologii życia konsekrowanego*, red. K. Wójtowicz, Kraków 2001, s. 5-6.
2. *Słowo do Czytelnika*, w: W. Guzewicz, *Duchowieństwo diecezji łomżyńskiej w II Rzeczypospolitej*, Lublin 2003, s. 17.
3. *Słowo do Czytelnika*, w: *Ofiarowanie Pańskie z Papieżem Janem Pawłem II*, red. K. Wójtowicz, Kraków 2003, s. 5-7.
4. *Słowo do Czytelnika!*, w: E. Twardosz, *Błogosławiona Aniela Salawa. Wzór życia chrześcijańskiego*, Kraków 1992, s. 5.

4. Bibliografia

Biskup Edward Eugeniusz Samsel (1940-2003), red. J.M. Dołęga, A. Skowroński, „Episteme” 27(2003), ss. 384; *Wyższe Seminarium Duchowne w Elku. Historia, wykładowcy i ich publikacje w latach 1992-2005*, red. W. Kalinowski, Elk 2006, s. 220-226; W. Guzewicz, *Samsel Edward Eugeniusz (1940-2003)*, „Słownik polskich teologów katolickich 1994-2003”, red. J. Mandziuk, t. 9, Warszawa 2006, s. 568-571; Tenże, *Samsel Edward Eugeniusz*, „Encyklopedia Katolicka”, t. 17, Lublin 2012, kol. 996; A. Pieńkowski, *Działalność ustawodawcza bpa Edwarda Eugeniusza Samsela (2000-2009)*, „Studia Elckie” 12(2010), s. 189-202; Tenże, *Życie i działalność bpa Edwarda Eugeniusza Samsela (1940-2003)*, Wyd. Diecezjalne Adalbertinum, Elk 2014, ss. 728; W. Guzewicz, *Wspomnienia bpa Edwarda Samsela z pobytu na Grodzieńszczyźnie od 3 do 8 listopada 1988 r.*, „Studia Elckie” 15(2013), nr 4, s. 555-569; Tenże, *Posługa biskupa Edwarda Samsela w Kościele na terenach obecnej Białorusi*, w: *In rebus divinis atque humanis servire. Niektóre aspekty służby w rzeczywistości Boskiej i ludzkiej*, red. W. Guzewicz, A. Mikucki, S. Strękowski, Elk 2014, s. 25-44; Tenże, *Wspomnienia biskupa Edwarda Samsela z pielgrzymki do Ziemi Świętej (31 III – 13 IV 1989)*, „Studia Elckie” 17(2015), nr 3, s. 309-321, Tenże, *Katalog duchowieństwa diecezji elckiej. Zmiany administracyjno-personalne w latach 1992-2017*, Elk 2018; Tenże, *Wkład duchowieństwa diecezji elckiej w rozwój intelektualny Polski i regionu (Część I: Dorobek piśmienniczy)*, „Studia Elckie” 20(2018), nr 2, s. 205-219.

Bp Wojciech Ziemia

1. Biogram

Urodził się 15 października 1941 r. w Wampierzowie (diecezja tarnowska). W roku 1960 rozpoczął, a w roku 1967 ukończył studia filozoficzno-teologiczne w seminarium duchownym „Hosianum” w Olsztynie. Studia wydłużyły się o czas poświęcony zasadniczej służby wojskowej w Dęblinie (1963-1965). Po święceniach kapłańskich pracował jako wikariusz w parafii pw. św. Katarzyny w Kętrzynie (1967-1969) i w parafii pw. św. Jakuba w Olsztynie (1969-1970). W 1970 r. został posłany na studia specjalistyczne z zakresu teologii biblijnej na KUL. Po studiach (1974) był wykładowcą seminarium duchownego „Hosianum” (prowadził także wykłady teologiczne dla świeckich), wicerektorem (1981-1982), a następnie rektorem tegoż seminarium (1982-1986) oraz diecezjalnym dyrektorem Papieskich Dzieł Misyjnych. W roku akademickim 1979/1980 przebywał w Rzymie, gdzie jako wolny słuchacz uczęszczał na wykłady w Papieskim Instytucie Biblijnym. W 1982 r. został ustanowiony biskupem pomocniczym warmińskim. Od 1987 r. był moderatorem kurii biskupiej i ekonomem diecezji warmińskiej. 25 marca 1992 r.

w wyniku reorganizacji Kościoła w Polsce został przeniesiony na urząd biskupa diecezjalnego w nowo utworzonej diecezji elckiej. Od 10 sierpnia 1994 r. przewodniczący Komisji Misyjnej Episkopatu Polski, a także Komisji Duszpasterstwa Episkopatu Polski, Rady Ekonomicznej Konferencji Episkopatu Polski oraz przewodniczący Zespołu ds. Kontaktów z Konferencją Episkopatu Litwy. 16 listopada 2000 r. ustanowiony arcybiskupem metropolitą archidiecezji białostockiej. 30 maja 2006 r. został mianowany arcybiskupem metropolitą warmińskim i równocześnie objął stanowisko Wielkiego Kanclerza Wydziału Teologii UWM. 15 października 2016 r. papież Franciszek przyjął jego rezygnację z obowiązków arcybiskupa metropolity warmińskiego (przeszedł na emeryturę).

2. Zdobyte tytuły i stopnie naukowe²

Licencjat (teologia):

Psalm 62. Studium krytyczno-egzegetyczne – Lublin, KUL 1972; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Łach.

Doktorat (teologia biblijna):

Wyznania ufności oraz ich teologiczne uzasadnienie w lamentacjach indywidualnych Psalterza – Lublin, KUL 1974; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Łach.

3. Wykaz publikacji³

Książki i druki samodzielne:

1. *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Ełk 1997, ss. 320.
2. *U polskich misjonarzy w Afryce*, Warszawa 1998, ss. 192.

Artykuły naukowe:

1. *Literacko-historyczna problematyka psalmu 62*, „Studia Warmińskie” 10(1973), s. 115-132.
2. *Problematyka wyznań ufnościowych w lamentacjach indywidualnych Psalterza*, „Studia Warmińskie” 12(1975), s. 361-386.
3. *Oryginalność nauki Jezusa w porównaniu z innymi systemami religijnymi*, w: *Studio lectionem facere*, red. S. Łach, J. Szłaga, Lublin 1978, s. 91-103.
4. *Teologia ufności w Psalterzu*, „Studia Teologiczne” 3(1982), s. 51-63.
5. *Duszpasterskie aspekty encykliki Jana Pawła II „Dives in misericordia”*, „Warmińskie Wiadomości Diecezjalne” 1(1982), s. 35-41.

² Brak danych nt. magisterium.

³ Wykaz doprowadzono do 2000 r., ponieważ w tym roku bp Wojciech Ziemia został arcybiskupem białostockim i tym samym przestał być prezbiterem diecezji elckiej. W wykazie podano tylko pierwsze i podstawowe wydanie publikacji.

6. *Z problematyki społecznej Izraela. Niewolnictwo w czasach przedkrólewskich w świetle Kodeksu Przymierza (Wj 20, 22-23, 13)*, „Studia Warmińskie” 21(1984), s. 359-368.
7. *Zasady formacji kapłańskiej w seminariach duchownych w XX-leciu posoborowm*, „Studia Warmińskie” 24(1987), s. 323-337.
8. *Maria Sanctissima e la nova evangelizzazione della Croce*, w: *Croce e nova evangelizzazione (Convegno 21-26 VI 1993)*, Roma 1994, s. 233-250.
9. *Augustowsko-suwańska część diecezji ełckiej. Charakterystyka administracyjno-duszpasterska*, „Studia Warmińskie” 32(1995), s. 343-364.
10. *Henryk kard. Gulbinowicz – metropolita wrocławski w służbie Kościołowi warmińskiemu – nauczyciel i wychowawca*, w: *Patientia et Caritas. W hołdzie ks. kard. Henrykowi Gulbinowiczowi arcybiskupowi metropolicie wrocławskiemu*, Wrocław 1995, s. 209-229.
11. *Narodowa różnorodność bogactwem Kościoła ełckiego*, „Lithuania” 1995, nr 2(15), s. 88-98.
12. *Struktura diecezji ełckiej w chwili jej powstania*, w: *Przeszłość natchnieniem dla terażniejszości*, red. K. Brzostek i in., Ełk 1996, s. 5-16.
13. *Posynodalna Adhortacja Apostolska „Kościół w Afryce – Ecclesia in Africa”*, „Światło Narodów” 2(1996), s. 8-22.
14. *Misyjność Kościoła wynikająca ze chrztu św.*, w: *Jezus Chrystus jedyny Zbawiciel świata, wczoraj i dziś i na wieki. Program duszpasterski na rok 1996/1997*, Katowice 1996, s. 200-213.
15. *Dialog przedstawicieli Kościoła w Polsce i na Litwie*, „Lithuania” 1997, nr 3-4, s. 120-130.
16. *Kontakty episkopatów Polski i Litwy na przestrzeni ostatnich lat*, „Studia Polonijne” 19(1998), s. 107-116.

Listy pasterskie, kazania, orędzia, przemówienia i słowa okolicznościowe⁴:

1. *Kazanie*, w: *Prasa i książka religijna. Materiały z IV Warmińskich Dni Duszpasterskich – Olsztyn 1987.08.27-29*, Olsztyn 1990, s. 7-9.
2. *Pierwszy list pasterski biskupa ełckiego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1992, nr 1, s. 28-29.
3. *Orędzie wielkanocne biskupa ełckiego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1992, nr 1, s. 30-31.
4. *Słowo biskupa ełckiego w dniu ingresu do katedry ełckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1992, nr 1, s. 32-34.
5. *List pasterski do kapłanów diecezji ełckiej (rocznica święceń, 30.04.1992)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1992, nr 1, s. 53-56.

⁴ Materiały te zostały ułożone chronologicznie zgodnie z datą ich opublikowania.

6. *Przemówienie biskupa ełckiego wygłoszone w Mariampolu (12.07.1992)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1992, nr 1, s. 37-39.
7. *Słowo na uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1993, nr 2, s. 51-52.
8. *Słowo biskupa ełckiego u grobu bł. bpa Jerzego Matulewicza w Mariampolu (18.07.1993)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1993, nr 2, s. 54-55.
9. *Odezwa do nauczycieli i wychowawców*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1993, nr 2, s. 53-54.
10. *List biskupa ełckiego do Ojca Świętego Jana Pawła II (24.09.1993)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1993, nr 2, s. 57-58.
11. *Zawierzenie kapłanów diecezji ełckiej Maryi – Matce Kościoła*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1993, nr 2, s. 58-61.
12. *Słowo biskupa ełckiego w związku z sytuacją w byłej Jugosławii*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 1, s. 25-26.
13. *List pasterski na Wielki Post 1994*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 1, s. 26-30.
14. *Orędzie do Ludu Bożego diecezji ełckiej na Wielkanoc 1994 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 1, s. 30-32.
15. *List pasterski na uroczystość św. Wojciecha (08.04.1994)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 1, s. 32-35.
16. *Przemówienie powitalne w czasie Mszy św. ku czci św. Wojciecha (22.04.1994)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 1, s. 35-37.
17. *Przemówienie biskupa ełckiego u grobu bł. bpa Jerzego Matulewicza w Mariampolu (17.07.1994)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 2, s. 27.
18. *Homilia w czasie Mszy św. na rozpoczęcie II Festiwalu Organowego Krajów Bałtyckich w Sejnach (09.08.1994)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 2, s. 28-29.
19. *Przemówienie w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie na powitanie kard. Józefa Tomko – prefekta Kongregacji Ewangelizacji Narodów (09.10.1994)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 3, s. 23-26.
20. *List pasterski na rozpoczęcie nowego roku kościelnego 1994/1995*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 3, s. 30-35.
21. *List o kulcie Bożym do kapłanów na rozpoczęcie roku duszpasterskiego 1994/1995*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 3, s. 35-38.
22. *Życzenia na Boże Narodzenie 1994 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1994, nr 3, s. 52-54.
23. *Słowo biskupa ełckiego skierowane do pielgrzymów*, „Martyria” 1994, nr 6, s. 4.

24. *Słowo biskupa elckiego z okazji koronacji obrazu Matki Boskiej Studzieniczańskiej*, „Martyria” 1995, nr 9, s. 4.
25. *List pasterski na Wielki Post 1995*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1995, nr 1, s. 39-45.
26. *Akt zawierzenia NMP Kościoła elckiego w uroczystość Zwiastowania Pańskiego w katedrze elckiej w III rocznicę powstania diecezji*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1995, nr 1, s. 48-50.
27. *List pasterski na uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1995, nr 1, s. 51-56.
28. *List do kapłanów diecezji elckiej: Kapłan – pasterzem świeckich*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1995, nr 2, s. 29-33.
29. *Słowo biskupa elckiego na uroczystościach pogrzebowych ks. prof. Tadeusza Pawluka*, „Martyria” 1996, nr 6, s. 1-2.
30. *Wprowadzenie do Mszy pogrzebowej ks. prał. Kazimierza Hamerszmitta*, „Martyria” 1996, nr 3, s. 16.
31. *List w sprawie Wyższego Seminarium Duchownego w Elku*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 166-167.
32. *Słowo na rozpoczęcie roku szkolnego 1992/1993*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 159-161.
33. *Słowo do księży proboszczów w sprawie Wyższego Seminarium Duchownego*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 162-163.
34. *Słowo na inauguracji I roku akademickiego w Wyższym Seminarium Duchownym w Elku*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 180-182.
35. *Słowo z okazji świąt Bożego Narodzenia 1992 r.*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 141-142.
36. *List pasterski na Wielki Post 1993 r.*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 77-80.
37. *List pasterski na rozpoczęcie peregrynacji relikwii św. Wojciecha w diecezji elckiej (14.09.1993)*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 77-78.
38. *List pasterski na Wielki Post 1996 r.*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 120-125.
39. *List do kapłanów na Wielki Post 1996 r.*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 37-56.
40. *List pasterski na pierwszy rok bezpośredniego przygotowania do Wielkiego Jubileuszu 2000-lecia*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 126-131.
41. *Wielkanocne orędzie na zakończenie nawiedzenia figury Matki Boskiej Fatimskiej w diecezji elckiej*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 151-153.

42. *List do kapłanów na pierwszy rok bezpośredniego przygotowania do Wielkiego Jubileuszu Dwutysiąclecia*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Ełk 1997, s. 57-68.
43. *Życzenia na Boże Narodzenie*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Ełk 1997, s. 154-155.
44. *List pasterski na uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego 1997 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1997, nr 1, s. 20-24.
45. *Homilia na uroczystości ku czci św. Wojciecha w Gnieźnie (19.04.1997)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1997, nr 2-3, s. 27-30.
46. *Homilia w czasie Mszy św. pogrzebowej śp. ks. Mirosława Zdancewicz (Studzieniczna, 25.09.1997)*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1997, nr 2-3, s. 33-35.
47. *List pasterski na rozpoczęcie nowego roku kościelnego 1997/1998*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1997, nr 4, s. 55-59.
48. *List biskupa ełckiego do Kirche in Not z okazji 50-lecia istnienia*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1997, nr 4, s. 61-62.
49. *List pasterski na I niedzielę Wielkiego Postu*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1998, nr 1, s. 22-26.
50. *Wezwanie biskupa ełckiego do modlitwy o powołania kapłańskie i zakonne w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1998, nr 2, s. 21-22.
51. *List pasterski z okazji 20-lecia pontyfikatu Jana Pawła II*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1998, nr 4, s. 69-72.
52. *List pasterski na Adwent 1998 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1998, nr 4, s. 74-79.
53. *Słowo do księży z diecezji ełckiej w sprawie budowy Diecezjalnego Centrum pastoralno-Administracyjnego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1998, nr 3, s. 62-64.
54. *List biskupa ełckiego do Ojca Świętego Jana Pawła II*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1999, nr 1-2, s. 36.
55. *List pasterski na Wielki Post 1999 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1999, nr 1-2, s. 37-41.
56. *List pasterski na Wielkanoc 1999 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1999, nr 1-2, s. 42-45.
57. *Z Janem Pawłem w Trzecie Tysiąclecie*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1999, nr 1-2, s. 47-50.
58. *Komunikat biskupa ełckiego do wiernych diecezji ełckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1999, nr 1-2, s. 89-90.
59. *Przemówienie powitalne biskupa ełckiego skierowane do Ojca Świętego Jana Pawła II*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1999, nr 1-2, s. 95-97.

60. *Podziękowanie biskupa elckiego skierowane do Ojca Świętego Jana Pawła II*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1999, nr 1-2, s. 106-107.
61. *Słowo pasterskie do wiernych diecezji elckiej z okazji uroczystości po-beatyfikacyjnych bł. Marianny Biernackiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1999, nr 3-4, s. 55-57.
62. *List pasterski na rozpoczęcie nowego roku kościelnego 1999/2000*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 1999, nr 3-4, s. 58-61.
63. *Słowo pasterskie na niedzielę 30 stycznia 2000 r. inaugurującą triduum przygotowawcze do jubileuszowego dnia życia konsekrowanego*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 2000, nr 1-2, s. 70-72.
64. *List pasterski na Wielki Post 2000 r.*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 2000, nr 1-2, s. 73-76.
65. *List pasterski z okazji rocznicy pielgrzymki Ojca Świętego Jana Pawła II do diecezji elckiej*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 2000, nr 1-2, s. 77-80.
66. *Słowo biskupa elckiego na dzień konsekracji katedry w Irkucku*, „Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej” 2000, nr 3-4, s. 35.

Artykuły popularnonaukowe:

1. *Refleksje na nowy rok szkolny 1995/1996 z okazji 100-lecia powstania „Ovo vadis”*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 316-320.
2. *Odwiedziny polskich misjonarzy w Afryce*, „Martyria” 1997, nr 3, s. 14-15.
3. *Odwiedziny polskich misjonarzy w Afryce*, „Martyria” 1997, nr 4, s. 14-15.
4. *Odwiedziny polskich misjonarzy w Afryce*, „Martyria” 1997, nr 5, s. 14-15.
5. *Odwiedziny polskich misjonarzy w Afryce*, „Martyria” 1997, nr 8, s. 14-15.
6. *Odwiedziny polskich misjonarzy w Afryce*, „Martyria” 1997, nr 9, s. 14-15.
7. *Wizyta biskupa elckiego w Kazachstanie*, „Martyria” 1997, nr 6, s. 16.
8. *Przewielebny Księżu Pralacie!*, „Martyria” 1998, nr 1, s. 15.
9. *VII Pielgrzymka Piesza Diecezji Elckiej na Jasną Górę*, „Martyria” 1999, nr 9, s. 3.
10. *W ojczyźnie Jezusa. Narodowa pielgrzymka do Ziemi Świętej*, „Martyria” 2000, nr 4, s. 4-5.

Inne:

1. *Sprawozdanie z XIII Sympozjum Biblistów Polskich w Olsztynie w dniach od 2 do 4 września 1975 roku*, „Studia Warmińskie” 12(1975), s. 353-355.
2. *Otwarcie sympozjum świętowojechowego (20.04.1994)*, w: W. Ziemia, *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie*, Elk 1997, s. 185-186.
3. *Dekret zwołujący I Synod Diecezji Elckiej*, „Martyria” 1998, nr 5, s. 3.

4. *Relacja biskupa ełckiego z wizyty biskupów z Polski na Litwie*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1998, nr 3, s. 60-61.
5. *Świadectwo*, w: *Ks. prał. dr Paweł Śliwa, człowiek niezwyklej dobroci*, red. P. Karwat, Tarnów 1999, s. 20-23.
6. *Słowo biskupa ełckiego*, w: *Jan Paweł II w diecezji ełckiej*, red. J. Sikora, Ełk 1999, s. 9-11.
7. *Komunikat biskupa ełckiego przybliżający motywacje prowadzenia prac synodalnych*, „Martyria” 1999, nr 2, s. 3.
8. *Odezwa biskupa w sprawie sesji statutowej Synodu zwołanej na 22.04.1999*, „Martyria” 1999, nr 2, s. 13.
9. *Przemówienie biskupa ełckiego na sesji statutowej 22.04.1999*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 1999, nr 1-2, s. 82-87.
10. *Komunikat w sprawie jubileuszu artystów*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 2000, nr 3-4, s. 34-35.
11. *Komunikat w sprawie pożaru kościoła w Kowalach Oleckich*, „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” 2000, nr 3-4, s. 36.
12. *Katecheza o misjach w Radio Maryja* (29.12.2000).
13. *Śp. ks. dr hab. Kazimierz Kłoskowski w diecezji ełckiej*, w: *Ks. Kazimierz Kłoskowski (1953-1999)*, red. J. M. Dołęga, J. Meller, „Episteme” 3(2000), s. 225-227.
14. *Słowo biskupa ełckiego*, w: *Ekologia rodziny ludzkiej*, red. J. M. Dołęga i in., „Episteme” 7(2000), s. 7-8.

4. Bibliografia

J. Wojtkowski, *Ziemia Wojciech*, w: *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, Olsztyn, 1996, s. 292-293; *Wyższe Seminarium Duchowne w Elku. Historia, wykładowcy i ich publikacje w latach 1992-2005*, red. W. Kalinowski, Ełk 2006, s. 313-321; *W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie. W przestrzeni Kościoła w Elku, Białymstoku i na Warmii*, red. S. Kozakiewicz, Olsztyn 2007; A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej. Część 2: Słownik*, Olsztyn 2007, s. 337-338; Tenże, *Wojciech Ziemia*, w: *Poczet biskupów warmińskich*, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2008, s. 493-502; *Arcybiskup Wojciech Ziemia, metropolita warmiński, doktor honoris causa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego*, red. M. Jodkowski, Olsztyn 2010; W. Guzewicz, *Katalog duchowieństwa diecezji ełckiej. Zmiany administracyjno-personalne w latach 1992-2017*, Ełk 2018; Tenże, *Wkład duchowieństwa diecezji ełckiej w rozwój intelektualny Polski i regionu (Część 1: Dorobek piśmienniczy)*, „Studia Ełckie” 20(2018), nr 2, s. 205-219.

* * *

Bibliography of the Writings of the Clergy of the Elk Diocese in 1992-2017 (Bishop Edward Eugeniusz Samsel, Bishop Wojciech Ziemba)

Summary

The article presents the literary achievements of two Elk bishops – Edward Edmund Samsel and Wojciech Ziemba. They belong to a group of people having education in the field of biblical theology. The bibliography concerns the years 1992-2017.

Keywords: bibliography, Elk diocese, Edward Eugeniusz Samsel, Wojciech Ziemba.

Bibliografia

- Arcybiskup Wojciech Ziemba, metropolita warmiński, doktor honoris causa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego*, red. M. Jodkowski, Olsztyn 2010.
- Biskup Edward Eugeniusz Samsel (1940-2003)*, red. J.M. Dołęga, A. Skowroński, „Episteme” 27(2003).
- Guzewicz W., *Katalog duchowieństwa diecezji elckiej. Zmiany administracyjno-personalne w latach 1992-2017*, Elk 2018.
- Guzewicz W., *Posługa biskupa Edwarda Samsela w Kościele na terenach obecnej Białorusi*, w: *In rebus divinis atque humanis servire. Niektóre aspekty służby w rzeczywistości Bożkiej i ludzkiej*, red. W. Guzewicz, A. Mikucki, S. Strękowski, Elk 2014, s. 25-44.
- Guzewicz W., *Samsel Edward Eugeniusz (1940-2003)*, *Słownik polskich teologów katolickich 1994-2003*, t. 9, red. J. Mandziuk, Warszawa 2006, s. 568-571.
- Guzewicz W., *Samsel Edward Eugeniusz*, *Encyklopedia Katolicka*, t. 17, Lublin 2012, kol. 996.
- Guzewicz W., *Wkład duchowieństwa diecezji elckiej w rozwój intelektualny Polski i regionu (Część I: Dorobek piśmienniczy)*, „Studia Elckie” 20(2018), nr 2, s. 205-219.
- Guzewicz W., *Wspomnienia biskupa Edwarda Samsela z pielgrzymki do Ziemi Świętej (31 III – 13 IV 1989)*, „Studia Elckie” 17(2015), nr 3, s. 309-321.
- Guzewicz W., *Wspomnienia bpa Edwarda Samsela z pobytu na Grodzieńszczyźnie od 3 do 8 listopada 1988 r.*, „Studia Elckie” 15(2013), nr 4, s. 555-569.
- Kopiczko A., *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej. Część 2: Słownik*, Olsztyn 2007, s. 337-338.
- Kopiczko A., *Wojciech Ziemba*, w: *Poczet biskupów warmińskich*, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2008, s. 493-502.
- Pieńkowski A., *Działalność ustawodawcza bpa Edwarda Eugeniusza Samsela (2000-2009)*, „Studia Elckie” 12(2010), s. 189-202.
- Pieńkowski A., *Życie i działalność bpa Edwarda Eugeniusza Samsela (1940-2003)*, Elk 2014.
- W służbie Bogu bogatemu w miłosierdzie. W przestrzeni Kościoła w Elku, Białymstoku i na Warmii*, red. S. Kozakiewicz, Olsztyn 2007.
- Wojtkowski J., *Ziemba Wojciech*, w: *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, Olsztyn, 1996, s. 292-293.
- Wyższe Seminarium Duchowne w Elku. Historia, wykładowcy i ich publikacje w latach 1992-2005*, red. W. Kalinowski, Elk 2006.